

Илази сваког
четвртка у недјељу

www.onilb.rs

Цијена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 3.20
на по године К 1.80
на четврт. год. К —.80
За друге земље: на го-
дину 5 круна. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
ценовнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
шћују, рачунају се је-
дним фтиније.

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу уредни-
штву „СРПСКОГ КОЛА
народног листа“. Руко-
писи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

Како мађарони мисле задобити народ.

Од једног ратара из општине Крњак добили смо ово писмо:

Јуче (4. IX.) смо добили преко сто и педесет казних одредаба кот. области којима смо сваки пресуђен са 30 К глобе или 3 дана затвора, што нијесмо посули опш. цесте.

Ова је осуда неправедна, јер су њом осуђени сви без разлике, и они који су насули цесту као и они, који то нису учинили.

Народ је огорчен на ову неправду, тим више, што нам је — кажу — учињена само зато, да нас умекшају ради избора, па да код саборских избора гласујемо за Томашићева кандидата, а код опш. избора за Мрмићеве присташе, који ће га опет бирати за начелника.

Лакше, лакше господо мађаронска!

Тврд је орах воћка чудновата

Не сломи га, ал' зубе поломи.

Бадава вам пријетње, новац и гулаши, и интови ваши. Нас Скраћане предобити нећете. Сваки нас има здраве ноге, торбак и у њем комадић круха и закон о чистоћи и слободи избора.

Доћи ћемо на избор, и даћемо сви глас нашем чика Васи. О том вас у напријед увје-
равамо. Живи били па видјели. Небојша.

Не знамо је ли ово учињено за то да се народ придобије силом за владу, кад неће милом. Не зна то ни наш дописник, јер вели да се то само говори. Али знамо да ово неће помоћи влади, ако је учињено с намјером да јој се овако помогне.

Наш народ ратарски много је напредовао задњих година у свијести. Баш из тога, што га силом или митом мисле задобити, он зна да га навлаче на злу ствар. Јер на добро и срећу не требаш никога силом ни митом навлачити. Кад би мађарони носили добро народу, сви би ми потрчали за њима као козе на со. Зар би нас морали глобити и частити, да гласамо за њих?

То, видите, сад зна сваки наш свјеснији ратар и неће за тањир паприкаша, фићок ракије, коју круну или који дан затвора одгла-

сати смртну осуду себи и својој отаџбини. То ратари знаду и сами нам пишу. А пред коју годину није било тако. Овакове вијести и овакове ријечи долазиле су нам некад само од народне господе. Сад стижу и од ратара. И то је та разлика велика између некад и сад, за коју не знаду мађаронска господа, јер не живе у дотјецају с народом, не чују била срца његова. А то ће их баш и сахранити. Живи били па видјели, како каже наш ратар дописник. А.

Американцима.

III.

Већина велика наших претплатника јест из Хрватске и Славоније. Али имамо и лијеп број претплатника у Угарској, Босни, а нешто и у Далмацији.

Зато што је велика већина претплатника из Хрватске и Славоније, ми се и бавимо у листу највише приликама Срба у тим земљама, јер је лист мален сада да пишемо у њему једнако опширно и о приликама Срба из других крајева. А ми би писали исто тако опширно о њиховим приликама, кад би имали доста простора. Баш неки дан добило је уредништво писмо једног ратара Србина из Босне, у ком моли да се више у листу осврћемо и на њихове потребе. Прије неко вријеме писао нам је то исто један Србин ратар из Угарске.

Одавно ми видимо да би се то морало учинити, али не може се право, док је „Коло“ овако малено. То вам је исто, као да имаш рал само земље, па би на њој да имаш и њиву, и ливаду, и башчу, и шуму, и двориште. Не може се, па да полудиш, размишљајући како би то удесио. Него останеш код једног. Тако и ми. Кад не можемо о свему подоста да пишемо, онда је боље о једном много, него о свему по трунак.

Кад би „Српско Коло“ имало 5000 претплатника, ми би га могли раширити и онда би задовољили свима. Стога смо љетос и писали о том и позвали све пријатеље, да нам се заузму за ширење листа, не били скупили тих 5000 претплатника. Пријатељи су учинили

Чувајте и остављајте сваки број овога листа, јер ће вам требати и послѣ, да га читате.

прилично, имамо их сад близу 4000, али да-
леко је још до пете хиљаде.

Ми знамо да ће наши пријатељи овдје учи-
нити још за лист колико год им је могуће.
Знамо да ће и ратари сами све више у будуће
радити за лист, јер су га многи врло завољели,
виде у њему свог пријатеља и учитеља. Но
знадемо и то да би се у Америци могло још
више учинити за лист, кад би се хтјело. И
стога ми пишемо ова писма Американцима и на-
дамо се да ће они учинити коликогод могу за
наш лист. Учиниће тако много за нашу на-
родну ствар, за себе саме. Ниједном народу на
свијету не треба толико просвјете, толико слож-
ног рада, толико међусобног упознавања, као
нама Србима. *Ниједном.* Не кажемо ми то онако
само из обичаја, или зато што човјек увијек
мисли е је њему најгоре, него је то једна истина.
Јер ниједан народ није растрган на 7 дијелова,
као наш. Нас су растргали да се не можемо
сложити на заједнички рад ни упознати међу
се као што треба. У самој Аустроугарској кроје
Србима капу 5 сабора: у Бечу, Пешти, Загребу,
Сарајеву и Задру (у Далмацији)!!

Ниједан народ није своја сједишта изабрао
на незгоднијем мјесту, него ми. Неки дан су
била 2 ратара у Загребу и питала писца овог
чланка: Зашто је нама Србима од памтивијека
зло? Одговорено им је: Је ли зло оном госпо-
дару преко чије њиве иде неколико путова?
Колико треба труда да је сачува од потрице,
колико клања са потричарима? Би ли било зло
оном ко би дигао шатор на сред цесте, зар не
би свако запео за њ и одгулио по који комад
платна с њега, ако не би вавијек био на стражи
и бранио се? А ми смо такав делија, који је
разапео шатор на најважнијој цести европској,
што са запада води преко Балкана на исток, у
Азију. Зато нам је било и морало бити тешко,
а особито, ако нисмо били спремни да се бо-
римо и ако смо били несложни.

„Српском Колу“ је задаћа да српски ра-
тарски свијет просвјеђује, учи га братству и
слози српској, упознаје га међу се. Од почетка
свог излагања радило је оно на том. И за то
ко ради за њ, ради за Српство, за нашу бољу
будућност. И ви Американци радићете не само
за „Коло“, него за нашу бољу будућност и
срећу, помогнете ли нам да лист учврстимо и
повећамо. А може ли бити веће части и одли-
ковања за Србина од рада на бољој срећи срп-
ској? Ми се уздамо тврдо да ће стога и Срби
Американци учинити што могу за „Срп. Коло“.

За Америку стоји „Српско Коло“ годишње
5 K (1 долар). Најбоље би било да се више њих
сложи, па да им се лист свима шаље на једну
сигурну адресу. Наша адреса је: Srpsko Kolo,
Agram, Kroatien, Oessterreich—Ungarn. А.

Кажњавање због непристојног понашања у уреду.

Више ратара питало нас је, 1) има ли права
котарска област, да осуди човјека због тога,
што је увриједио тобоже — кога чиновника код
вршења службе, 2) колико може да казни, а
особито 3) јели то по закону, да призив про-
тив такве осуде котарске области не обуставља
овршење казне, него да осуђени одмах мора
платити глобу или ићи у затвор, иако призив
још није ријешен.

Они ратари који су нам писали мисле,
како изгледа по писму, да то право не при-
пада котарској области. Добро је зато да народ
знаде тачно, шта закон одређује. Догод народ
не зна, да ли област ради нешто по свом ћефу,
или по закону, зло је. Ту нема повјерења ме-
ђусобног, а гдје њега нема, нема честите управе.
Народ ће свако дјело власти узимати као силу,
власти ће у народу гледати вјечитог бунтов-
ника и гањати га.

Имаду двије наредбе, које говоре о овој
ствари. Једна је издана 20. IV. 1854, и вриједи
за бивши провинцијал (паорију), а друга 16. IX.
1873 и вриједи за бившу Крајину.

Параграфи који говоре о овој ствари у
ође су наредбе готово једнаки.

§ 12. прве наредбе гласи:

Као што је политичким и редарственим
органима наложено под *строгом одговорности*,
да се пригодом опћења пристојно владају према
сваком, тако исто имаде и свако исказивати
штовање тима органима, када овршују уредовне
своје послове. Ко се дакле а) против ком по-
литичком или редарственом чиновнику, који
врши уредовне законите послове, или против
стражама и поглаварственим службеницима, који
на јавним мјестима или у приватним становима
имају обавити налоге службене, понаша осорно
и увредљиво, или ко, премда опоменут, не оду-
стане од таква понашања, које вријеђа служ-
бени значај; затим б) ко се против начелнику
опћине, кад извршује налог, који је по закону
или по особитом напутку које власти дужан
обавити, не престајући влада осорно и увред-
љиво или в) ко се у поднеску на коју власт
(тузби, призиву, молби итд.), коју је сам са-
ставио или ко други по његову налогу, послужи
начином писања, који вријеђа исту власт или
ко такав поднесак састави за другога, пашће
под поступак казнени, који је установљен у
§-у 11.

А у §-у 11 одређена је казна глобе од 2
до 200 K или затвора од 6 сати до 14 дана.

Кад се ради о тачци а) §-а 12. онда нема
мјеста призиву. Ако странка уложи призив,

узеће га виша власт као обичну жалбу против власти у обзир у толико, у колико из њега може установити, је ли област поступала по закону или није, а област која је изрекла осуду, може смјеста глобу утјерати или осуђеног метнути у затвор. То изричито одређује § 14. наредбе ове. Кад се ради о тачкама б) и ц) онда се призивом одлаже извршење казне дотле, док виша власт (жупанија) не ријеши призива.

У §-у 7. друге наредбе за бившу Крајину стоји све исто дословце, што и у §-у 12-ом прве.

Разлика је у том што у Крајини и у случају тачке б) нема призива и што је глоба мања: од 2 К до 140 К.

Дакле, кад се човјек увредљиво влада против чиновника, док врше службу, може бити кажњен код кот. области без права призива.

Из плачних долина.

I.

Збриши зној са чела уморни сељаче,
Па легни за српом као игда што си,
Над судбином твојом ваздан гавран гаче,
А ти не знаш шта ти дан, а шта ноћ носи.

Нек ти снага бреца и мишица једра —
Та мишица која не уме да проси —
И нека се пуши зној са врела недра,
Јер ти не знаш шта ти дан, а шта ноћ носи.

И нека те витла судбина и воља
Срамних господара — ти ради и сноси!
Ја осећам борбу за времена боља
А ти не знаш шта ти дан, а шта ноћ носи.

II.

За тебе се нико нит' брине нит' стара,
Презрени пасторче наших срамних дана,
Сви упрли очи у снагу ратара,
Очи, злобне очи, масе готована.

Али иде време што ће снажно стрести
Последњи остатак заблуда и уза,
И ти ћеш у слави своје самосвести,
Гнушати се стидно проливених суза.

Милорад М. Петровић.

Русија.

Управа и судство.

У оно доба били су у Русији управа и судство спојени, то јест чиновници управни и судили су. Као кад би код нас котарски предстојник био и судца.

Народ је управо стењао под ондашњом рђавом управом. Државној управи у то доба

није била друго задаћа, него да побира што више пореза и прогони злочинце. А о дизању школа, ширењу просвјете, грађењу путова, уређењу ријека, о народном здрављу итд. није се та управа бринула. Она је дакле само узимала од народа, а ништа му није враћала.

Осим тога чиновници гулили су народ. Плаћу нису добивали од државе, него су поданици морали да им сами дају што им треба за „храну“ и пристојбе разне. То све није било тачно и јасно уређено, нити је било правог надзора, па су чиновници радили по вољи.

Да се народ колико толико заштити од глобација, издан је 1497. закон „Судебник“, у ком су тачније изнешене дужности судца и народа, забрањено глобљење најоштрије, јасно казано шта је народ дужан давати судцима. А уз то, што је најважније, одређено је да народ бира своје најбоље људе који ће као присједници сједјети уз судца, пазити да се по закону поступа и узимати народ у заштиту.

Кажњавало се смрћу, бијењем, затвором, а могло се и мучењем силити окривљенога да призна кривицу.

За Јована Грозног 1550. Судебник је опет прегледан, допуњен и још боље се настојало о том да се народ заштити од неправедних чиновника.

У причи о „Јершу Чекињашу“ (једна врст рибе), која је поникла у то доба и сачувана остала, описано је потанко, какав је рђав тада био суд и како је тешко било добити правду пред њим. У тој причи описано је како се рибе суде и како најзад иза дугог суђења риба Јерш Чекињаш, ма да је осуђен, плује судијама у лице, јер зна да му ништа неће бити, кад уз цара има пријатеља међу великом господом. А по другој причи судца не смије Јерша ни осудити, него га проглашава невиним, поред све доказане кривице.

Тадања Русија у очима странаца.

Откад се Русија ослободила, почели су странци више долазити у њу. Неки од њих описали су свој боравак у Русији, па се може сад знати, како је народ живио, какви су му били обичаји, каква је Русија тада изгледала.

Русија је тада била готово пуста. По причању странаца, могао си цијели дан путовати по настањеним крајевима земље, а да не угледаш људског стана. Тек тада би видио гдјегод једну кућицу једну, или двије три. То је било тадање село. А по неколико дана могао си путовати, док би наишао на право село, нешто уређено, веће, с црквом.

Градова је било мало, а и ти неуређени и прљави, куће све дрвене, тијесне, једино су цркве биле од камена.

На све стране равница без краја, покривена силним шумама, блатима и језерима, пререзана многим ријекама, настањена слабо, готово пуста, таква је изгледала Русија. У прољеће, кад се топио снијег, ријеке се разлијевале, све би се претворило у једно блатно језеро. Пјешице ниси могао никамо, тешко си се и на коњу провирао напријед. Шуме су биле пуне звјеради, блата пуна мушица и комараца. Преко ријека није било нигдје мостова, осим близу већих градова, путови никакви.

Зими само, кад би се све смрзло на ужасној студени, могао си лако на саоницама ма на коју страну, ако си могао да поднесеш ужасну хладноћу, а то странци нису могли.

Зато су се о Русији и причала чуда свакојака у страном свијету, што је нијесу познавали: да у њој има људи с псећом главом; људи што не говоре, него брбљају по птичји; да има у њој свијета који као медвједи спава зими, а у прољеће се буди итд.

„Домострој“.

Странце је, осим многих других руских обичаја, зачуђавао и ропски положај руске жене. Женско је било тада у Русији робина оца или мужа, не само код сељака, него и код племића. Баш код богатих људи била је жена као и код Турака увијек затворена, јер код сиротиње је морала ићи по пољу радити. Туђе око није ју требало видјети, и чим мање ју је видјело, тим је више била поштована. Само старе жене имале су више слободе. Као и Туркиње, забављале су се жене у друштву пријатељица само у кућама и вртovima. Мушки су тукли жену као дијете за свашто, тако да је то био обичај.

Посланик немачког цара барон Херберштајн прича како је у Москви неки ковач Нијемац, по имену Јордан, оженио се Рускињом, а никад је није тукао. Једаред дође она њему и рекне: — „А зашто ти мене не волиш?“ „Па волим те, још и колико“. „Волиш, али ја још немам знака твоје љубави“. Он ју је стао распитивати, какви су то знаци, а она му одврати: „Никад ме још ниси тукао“. На то ју је Јордан понекад истукао људски, и причао Херберштајну да га је последије тога много више вољела.

У то доба написао је поп Силвестар књигу „Домострој“, у којој се говори, какав мора бити живот у једној ваљаној кући. Из те књиге види се како Херберштајн има право. И ту се описује како жену треба канџијом, кад скриви, истући за поуку и савјет. *Али није добро за сваку кривицу „по уху и образу, ни испод срца шаком, ни ногом, ни штапом, нити икаквим дрвеним или жељезним оруђем ударити, јер из тога може да се излеже несрећа: да се*

ослијеш, оглуши, да се осакати рука, нога, прст или да заболи глава, зуб; а избити корбачем с поуком: то је и разумно, и боли, и страшно је и здраво“.

Видимо дакле како су Руси и штапом и гвозденим оруђем, и шаком и ногом испод срца били. А поп Силвестар у својој књизи вели да то не треба радити стога што се може тако осакатити жена. Кад тога не би било, могло би се, али шта ће човјеку саката жена. Него он вели да треба корбачем и да је то и здраво. Кад се тако у књигама писало, можемо мислити шта се радило.

И иначе из цијеле књиге види се како је жена била роб, као марше за рад. А робина жена не може отхранити ни правих људи слободњака. **б.**

Гдје је „Српско Коло“ најраспрострањеније?

Срачунали смо, колико у ком котару у Хрватској и Славонији има претплатника „Српско Коло“ и на колико душа српских у ком котару дође један број „Српског Кола“.

Према томе рачуну има највише претплатника у котару бјеловарском, јер тамо на сваку 71 душу српску дође један број „Српског Кола“, а свега има претплатника 205.

Има, додуше, у котару Војнић претплатника више, то јест има их 220. Али у котару војнићком има и Срба много више, па, ма да је толико претплатника, ипак дође један број „Српског Кола“ текар на сваких 113 душа.

У котару бјеловарском готово нема села, у ком има Срба, а да нема у њему макар један претплатник „Српског Кола“. Кад би у сваком котару на сваку 71 душу дошло по једно „Српско Коло“, као у котару бјеловарском, имало би „Српско Коло“ у самој Хрватској и Славонији близу 10.000 претплатника! Како би онда „Српско Коло“ могло бити велико и пуније много добре садржине.

Али, невоља је у том, што Срби нису свуда тако свјесни, нити су српска господа и ратари тако заузимљиви за наш ратарски лист, као у бјеловарском котару што су.

Српски родитељи (старатељи), који желе да упуте своје ваљане баке од — 12 до 15 година, — на изучавање разних, корисних заната, осталих привредних струка, страних језика и тако даље, нека се пријаве што пре код својих месних учитеља, свештеника, или писмено управи „Друштва Привредник“ у Загребу, па ће добити одмах сва даљна нужна упутства. Исто важи и за ваљане здраве Српкињице (макар и сиромашне или без родитеља биле) које управа Привредника у српске породице склања и намешта — а преко Српских женских добротворних задруга.

Широм Српства и Словенства.

Уз слику.

И у Србији је народ непросвећен као и код нас. Стога се тамо основало друштво народне господе, које изашиле из Београда своје чланове, да по селима приређују бесплатна предавања народу о стварима ратару потребним.

Ова нам слика представља господу народну измешану с ратарима после таквог једног предавања. И код нас у Загребу ради се сад баш на оснивању једног просветног друштва, које ће у народу приређивати предавања, оснивати сеоске књижнице, приређивати течајеве у којима ће неписмени бити обучавани читању и писању (аналфбетске течајеве) итд.

Просвећени српски народ коракнуће мало крупнијим корацима на путу људског напретка.

Београдски професори у народу
после предавања за народ у селу Кули, у срезу млавском (Србија).

Човек птица.

Откад је човека чезнуо је он за тим да полети кроз лагани зрак као птица, осећајући тешко своју везаност за земљу. Па који од нас није ма једаред пожелео: Да су ми крила, па да полетим ма куд, куд ме срце вуче!

Још у старом грчком народу, неколико стотина година пре Христа, причала се бајка о човеку вештаку Дедалу, који је начинио крила себи и сину свом Икару и летео преко мора. Али неопрезни син полетео превисоко, примакао се сунцу, те му се опрљила крила, и он пао у море на очи свог тужног оца.

То је прича само била, но види се из ње како је и старе народе гризла жудња, да птици равно полете у плава небеса.

У средњем веку бавио се један од највећих умова, што их је било, откад је човека, Талијан Леонардо да Винчи тиме да измисли справу, на којој би човек могао зраком летети. Но узаман.

У веку осамнаестом изумела су два Француза тако звани „луфтбалон“. Плином (гасом) који је лакши много од зрака напуни се кругља од лаког каквог материјала, а за њу се

прикопчи кошара, у коју седну људи. Како је то све лакше од зрака, то мора полетети горе. Кад се кане спустити доле, онда испуштају плин, док се не спусти „балон“.

Но невоља је била у том што се балоном није могло управљати, него га је носио ветар куд је хтео. Тако од првања не би ништа.

Тек пред којих десетак година изумео је Немац гроф Цепелин балон, којим се може у неколико равнати и против ветра ђудљивог. Но ни та ствар није добро усавршена. Чини се да од балона, справе лакше од зрака неће бити ништа.

Но зато је врло напредовало од неко-

лико година летење такозваним аеропланима. Те су справе за летење сличне птици, гони их машина, тако звани мотор, као и аутомобил. Нису велики као балони, а лакше се с њима може управљати. Сваки дан доноси нам новост једну о све већем усавршавању аероплана.

Лете брзином 60 до 70 километара за сат; Француз Моран дигао се неки дан високо преко 2.700 метара; Француз Блеријо прелетео је летос на аероплану море између Енглеске и Француске. У свим војскама праве се многи покушаји с аеропланима и увађају се у војничку службу.

Усавршили се аероплан тако да узбуде посве сигуран у зраку, *биће великих промена*, настаће читав преокрет на земљи у много чему. Шта ће вредети највећи морски бродови, кад ће се одозго моћи на њих бацати бомбе из аероплана? Непријатељ се никад неће моћи сакрити оку аероплана, неће требати ухода. Тврђаве, жељезнице, мостови моћи ће се рушити из зрака. А колико би од аероплана добио промет на земљи!

Није пут којим човек долази до нечег новог, великог и корисног, лак. Много труда, новца, а богме и живота људских отићи ће док се дотера до савршености летење зраком. Већ су многи људи, који су покушали летети, изгубили главе. Неки дан сурвао се из зрака један Енглез и остао на месту мртав, а један се осакатио. Но људи се не страше. Једни стра-

Савјетујте своје рођане и пријатеље да купују и читају овај лист.

дају, а двапут их више праве нове покушаје. Такав је већ човек. Што му се више неприлика испречава на пут, то он тврдоглавије иде својим наумљеним путем, док не победи коначно.

Желимо на концу што више успеха смелим људима, који међу главу у торбу, трудећи се да људству даду у руке једно ново, много вредно оруђе за тешку борбу у животу. Да живи човек птица!

Шта се збива у нас и у свијету.

Ратари и извршни одбори с. с. с. Тешко си некада могао задобити Србина ратара за то, да се јавно искаже у каквој ствари, која се тиче народне наше политике. Бојао се наш ратар, да се не замјери коме, па је волио стајати по страни. Но сад се то измијенило.

У котару Вргинмост, на примјер, имаду све четири општине извршне одборе. У одборима не само да су ратари чланови, него и часници. Тако су у Бовићу предсједник Петар Мраовић-Скула, потпредсједник Милан Жутић и тајник Ђуро Јовановић; у Чемерници предсједник Гајо Орешчанин, потпредсједник Станко Тркуља и благајник Васо Дражић; у Вргинмосту потпредсједник Никола Љубичић; и у Топуском потпредсједник Симо Орешчанин ратари.

То је видите знак новог времена, новог духа, који је стао струјати кроз густе редове српских ратара. Војска ратарска заталасала се и с њоме ће имати да рачунају господа, што су зајашила ову земљу и народ и неће им рачуни тако олако бивати срачунавани као досад.

На састанку проширеног извршног одбора с. с. с. у Пакрацу истакнут је за кандидата на сабор краљевина Хрватске и Славоније досадањи посланик д-р Миленко Марковић. На ову сједницу извр. одбора дошло је 350 одборника, колико их никад до сад није дошло. Народ је врло одушевљен и сигурно је да ће с. с. с. опет побједити; тим прије, што нам сад не могу сметати франковци, јер по новом закону има Срба изборника за неких 300 више, а прије смо били у мањини.

Друштво „Стеван Калембер и др.“ Срби Американци основали су у мјесту Туел, Јута у Сјеверној Америци добротворно друштво ком су дали име „Стеван Калембер и другови“. Друштво је члан „Српског Савеза Слога“.

Опет нов доказ, како српски народ цијени оне за које он држи да су учинили нешто добро за српски народ. А ово би требала бити и наука за оне који нас прогоне, како наш народ све више привија на срце људе, који су гањани за народне ствари.

Али, зар се они могу икад чему научити.

У Босни су ових дана били избори у неколико котарева, јер су прије неки посланици били изабрани на више мјеста, па су се на неким захвалили. У српским и муслиманским котарима побједиле су народне странке. У хрватска три котара побједила је странка која хоће слогу са Србима. У једном котару добила је та странка једнако гласова као и франковачко-поповска странка, која мрзи Србе, па ће коцка одлучити, ко је изабран. Радујемо се од срца побједи Хрвата који хоће слогу и братство са нама Србима. То је велики напредак, јер је Босна до пред двије године била сва франковачка.

Краљевић Александар и австријска полиција. Писали смо како је наша држава допустила да српски краљевић на путу у Црну Гору може проћи кроз Хрватску само под том погодбом, да се нигдје не покаже и не изиђе из жељезнице. Мало се гдје и знало кад ће проћи. У Загребу се сазнало и доста радозналост свијета изишло је, не би ли га видјели. Али на прозорима његова вагона биле су спуштене завјесе и нико се ни помолио није.

Но у Далмацији у Сплету, кад је стигао брод са краљевићем, искупило се много Хрвата и поздрављаху краљевића братског српског народа. То је било криво полицији, те је са жандармеријом ударила на свијет.

Кад се краљевић враћао из Црне Горе, скупило се још више Хрвата, да га поздраве и покажу полицији, да им није врсна забранити вољети браћу. Полиција је сад још жешће ударила на свијет. Неки су ухапшени, неки суђени од полиције на 14 дана затвора а једно 30 њих предано је државном одвјетништву ради прогона казненог.

Свако паметан пита се у чуду: Каква смисла има овакав рад? Нашто то раздраживање рођених поданика? Зар се може забранити Словенима да воле Словене који су ван ове државе? Зар се не ради лудо кад им се то забрањује и зар се тиме не озлојеђују? Кад дође какав њемачки или пруски принц у Аустрију, онда ником није криво, што га Нијемци поздрављају. Само ми да не смијемо вољети свога! Тако су неки дан мађарске новине осуле грдњама и пријетњама против ријечких Хрвата, што су се скупили у великом броју, кад су у Ријеку стигли руски ратни бродови и одушевљено поздрављали Русе. Зар ми можемо остати хладна срца, кад видимо своју руску браћу? Какви би ми онда били људи, кад нам не би радосно срце заиграло у таквој прилици? Зар смо зато велики издајници?

Школа и читање.

I.

Данас се опћенито мисли, да је неписменост сељака главна запрека на путу просвјете, и не може се ни говорити о неком напретку народном у оним кра-

јевима, гдје је број неписмених велик. Сви они крајеви, у којима живи чисти народ српски или хрватски, одликују се големим бројем неписмених, дочим у крајевима, гдје је наш народ помијешан са туђинцима, поготово гдје су туђинци сами, тај је број неписмених врло мали. Толикој неписмености наших много је криво то, што су у многим крајевима касно отворене школе, којих је још увијек мало. На жалост, томе је крив много немар оних, који су најпозванији да с народом раде, и који су с њим у непрекидној свези. Но главни узрок неписмености и немара за школу биће тај, што наш народ још није увидио корист школе и потребу читања и писања. У том је главна разлика између нашега народа и туђинаца што се школе тиче, и главни узрок, зашто је код туђинаца врло мален број неписмених, јер њима није потребно говорити о користи школе, кад они то *сами увиђају*. Зато они оснивају *на свој трошак* школе, да се само нађе за сву дјецу мјеста, и док наш човјек настоји *отети* своје дијете од школе, дотле они настоје умитити учитеља, или кога било, да им *узме* дијете у школу.

Велики дио наших тежака сматра дужност слати дијете у школу исто као и службу у војсци. Он мисли, то од њега тражи држава и закон и он се покорава с једнаким весељем захтјеву, да шаље дијете у школу, као и оном, да шаље сина у војску. Ипак неће сељак отворено рећи, да школа није потребна, шта више он ће сам одобравати и потврђивати благодат школе, признаће потребу, да се шаљу дјеца у школу. Али, крај свега тога, не само да неће дати дијете своје воље у школу или бар без приговора, већ ће на сваки начин покушати, да га не узму у школу. Сваког уписивања видјети је већ десетак петнаест дана унапријед, како сељаци обилазе учитеља, попа, старјешину и уопће сваког за кога мисле, да би им могао помоћи — отети дјетету срећу, напредак душевни и животни, ма једном ријечи унесрећити га, лишавајући га великог добра. Јер како да отац не унесређује дијете, ако га не даје да се учи и развије своју памет? Запитајте којег било неписменог човјека, јели му жао, што не зна читати и писати! Ниједан неће одговорити равнолушно, већ ће сваки искрено туговати: „Како да ми није жа, до гроба се нећу искајати, што нијесам иша' у школу“, а многи ће још додати: „Право рећи, био би ја и иша' али ме отац не даде, и то му *нигда нећу опростити!*“ Сваки је дакле тежак искусио кроз дуги низ година терет и јад неписмености, вјечито жали за правим временом, које прође једном за увјек, тужи се на оца, а сам као отац устеже с дати своје дијете у школу. Не мисли ли он при том да ће и њега његово дијете прекоравати читав живот, као и он свог оца?

Па због чега се наш сељак тако устеже слати дијете у школу?

Познато је да наши људи не вјерују и не могу се загријати за оно, што се пред њима разлаже лијепим ријечима. Њима је потребно нешто, што се даде опипати, од чега они увиђају јасну и сигурну корист.

Има ли сељак крај данашњег рада у врло многим крајевима збиљске користи од школе? Онакове користи, за какву се школе оснивају и која је достојна силног труда учитељева?

Па кад се добро размисли, збиља је мала та корист, или бар није толика да би се сељак загријао за школу и своје дијете с весељем у њу слао. Ево како је то:

Кад нашем тежаку након свих покушаја не успије „отети“ дијете од школе, онда би га бар требао слати редовно. Но он то не ради. За сваку малу помоћ, која му је потребна код куће, он устави ђака, а кад то устављање учеста, онда је ред да оде „стара с милоштом“ до учитеља и да му исприповједи, како је дијете бољешљиво и слабуњаво, па да не киндише и прогледа колико се море.

Тако се на дијете дјелује са двије противне стране. Што учитељ постигне својим радом и дијете научи, то отац поквари својим устављањем. Дијете све више губи вољу за књигу, оно заостаје за другима и тако му школа постане мучилиште. Али ни овако не иду сва дјеца бар прописни број година. Већ код новог ушколавања доводи мајка „млађег“, којег би дала „за ову годину“, а нека гледају старијег исписати, а „Бог и вјера, биће јабука“. Па ако успије како таком родитељу исписати дијете, онда је оно потпуно забадава ишло дотле у школу. Оно пак, које сврши школу, не полазећи је редовито, научи доста мало, и оно што је научило, није темељито и лако се заборави. Кад овакво дијете рекне задњи пут школи „с богом“, — ако не оде у шегрте „Привреднику“, што је ријетко, јер, на жалост, наш тежак још не види право велику корист слања дјеце у шегрте, — онда је то задњи „збогом“ и књизи и писму. Некадањег ђака дочека сад и рад код куће, и на пољу, и у шуми, љети никад одахнути, но зато се зими прели и зијева по сву божју дугу ноћ. И већ за коју годину, кад такав ђак случајно узме књигу у руке, он не чита, већ одсијеца слово по слово. Затим се одлази у Америку, и на концу он зна још само своје име потписати, кад му затреба да потпише мјеницу и натовари себи дуг на врат. Зар нема тако ишколани тежак разлога, да се потужи на своје године школе?

Прво Карађорђево јунаштво.

Једном — прича један Карађорђево савременик (човек који је живео у исто време) — Ђорђе чувао стоку под Висом, крај друма крагујевачког, недалеко одмоста на реци Кубршници. Козе су брстиле у лугу, а свиње су пасле по рудини поред пута. Ђорђе је пак седео на пропланку и шарао једну преслицу. Удари друмом Турчин на коњу, а за њим три кера и хрт. Керови налају на свиње, а свиње се згрокћу на њих. Турчин потегне из пиштоља и убије Ђорђу једно свињче, па онда још натутка керове на свиње.

Свиње, измичући се од керови, приближе се Карађорђу а и керови за њима. Ђорђе потегне из пушке и једнога кера погоди. Рањени кер: кави, кави, кави па право ка Турчину; онде падне и крепа.

Турчин се сада наљути, поврати се и текар стане немилице гањати свиње. Ђорђе, видевши то, стрчи доле на мост и заседне за један клен с оне стране моста. Ето и Турчина. Таман му коњ предњим ногама ступи с моста на земљу, а Ђорђе опали и Турчин се стровали на земљу. Ђорђе притрчи, свуче га под мост, па отрчи малко ниже у воденицу Пантелији Воденичаревићу и каже му шта је учинио.

Пантелија му одмах да мерицу жита да намами свиње да ону крв разришкају, а све друго да сакрије куд зна!

Ђорђе и учини тако: свиње намами, те крв преришкају; Турчина исече на комаде, па спусти озго у један шупаљ грм; оружје, коња и све одело узме и са свим тим оде право у Паланку.

М. Г. у Н. Немојте се упуштати у парницу за туситницу. Ако вам се чини непоуздан мерник, изведите другог да премери ваш комад. Да и добијете парницу — у том случају наине, ако уживате преко 30 година непрестанце то парченце — израчунајте колико ћете издангубити идући суду и колико ће вас стати други трошкови, а да и не рачунамо зло које долази од кавге и пизме комшијске.

Адвокат
Др. Миленко Марковић

у Пакрацу

отворио је 1662

адвокатску писарну

у својој кући нбр. 1.

КУПУЈТЕ САМО

!! СРПСКЕ ШКОЛСКЕ ЖИГИЦЕ

ТРАЖИТЕ ОД
ТРГОВАЦА ДА ИХ ПРОДАЈУ

Одговори уредништва.

„М. В-у у Н.“ Купац Вас не може присилити, да Ви с њиме правите нови купопродајни уговор о продаји комада Вашег задружног земљишта. Не може то зато, да учини, што он није испунио увјете старог купопродајног уговора, не плативши уговорену куповину.

С друге стране опет Ви не можете без процеса добити натраг онај комад земље, што га ужива купац (осим, ако Вам он хтједне с добра тај комад натраг у уживање повратити). Суду би га морали тужити на развргнуће уговора и уступ у посјед по њему уживаног комада.

Пери Станивуковићу у Conway Pa. Перо Заставниковић из Вашег мјеста послао нам је 2 долара. Но није назначио ни своје тачне адресе, нити нам је писао зашто шаље тај новац. Ако знате за њега, реците му да нам јави, је ли то претплата за „Коло“, а ако јест на које адресе да се шаље лист.

— ПРВО БЈЕЛОВАРСКО ТРГОВАЧКО ДИОНИЧАРСКО ДРУШТВО —
У БЈЕЛОВАРУ

препоручује своје богато творничко складиште свих врсти 1534

господарских и шиваћих стројева.

Наши господарски стројеви су из прве обљубљене и најгласовитије творнице Ф. и Н. Коваржик из Простејова у Моравској, и шиваћи стројеви су из најгласовитијег фабриката, „Пфаф“ и систем „Сингер“. За доброту и каквоћу јамчимо. Горње стројеве продајемо за готов новац, као и на оброчно отплаћивање уз творничке цијене и обављамо све поправке засјецајуће у ову струку брзо и јефтино у властитој радионици

Управа.

МУШКАРЦИ! Цурење, печење и све болести мехура лијечи сигурно **ГОНОТОЛ**, како то **оверовљене** признанице доказују. Гонотол се **једе**, дакле нема **шприцања**. Само 3 лончића без даљњег трошка за 12 круна шаље дневно

Љекарна САЛВАТОР, Рума бр. 157.
(Славонија). 1198